

УДК 331.8

ТОМЧУК Олеся Валеріївна

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри
менеджменту та поведінкової економіки,
Донецький національний університет імені Василя Стуса
ORCID ID: 0000-0002-1817-7483
e-mail: o.tomchuk@donnu.edu.ua

АНАЛІЗ ТРЕНДІВ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ: КЛЮЧОВІ ЗМІНИ ТА ВИКЛИКИ ВОЄННОГО ЧАСУ

Статтю присвячено узагальненню змін, що відбуваються на ринку праці України в умовах війни на основі аналізу тенденцій його розвитку, а також ідентифікації викликів, що впливають на кадрове забезпечення економіки. Дослідження проведено з використанням інформаційної бази Державної служби зайнятості, а також на основі опрацювання результатів опитувань проведених соціологічними групами та констатинговими компаніями. Проаналізовано динаміку рівня безробіття в Україні та навантаження на 1 вакансію, окрему увагу приділено категорії внутрішньо переміщених осіб (ВПО) на ринку праці. Визначено, що ВПО є потенційним джерелом вирішення проблеми кадрового забезпечення бізнесу в умовах війни. Узагальнено тренди ринку праці України в умовах війни, що мають місце з боку попиту та пропозиції робочої сили. Викликами воєнного часу, які найгостріше відчуває ринок праці України визначено такі: врегулювання регіонального дисбалансу робочої сили; врегулювання професійно-кваліфікаційного дисбалансу на ринку праці, зокрема через формування (в оновленій системі професійної освіти) у осіб, які шукають роботу навичок затребуваних економікою; сприяння інтеграції ВПО до ринку праці приймаючих громад; інвестування в створення нових робочих місць з гідними та інклюзивними умовами праці; стимулювання ефективної зайнятості жінок та молоді; поширення нових форм зайнятості та підтримка самозайнятості.

Ключові слова: ринок праці, безробіття, робоча сила, кадрове забезпечення економіки, зміни, виклики

JEL classification: E24 , J21

DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2023.2.110.119>

1. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Розвиток національної економіки та підтримка її життєздатності в умовах криз багато в чому визначається станом ринку праці, тенденціями, що на ньому формуються, та його гнучкістю й адаптивністю відносно нових умов. Кон'юнктура ринку праці є визначальним чинником кадрового забезпечення економіки, адже дисбаланс попиту та пропозиції, наявність асиметрій в показниках стану ринку праці ускладнює процес закриття вакансій та забезпечення бізнесу персоналом. В умовах воєнного часу ринок праці одним з перших реагує на руйнування промислової та соціальної

інфраструктури, економічних та логістичних зв'язків, відток робочої сили та зміну її структури тощо. Проте, очевидним є те, що функціонування економіки у складних умовах воєнного стану та тим більше її повоєнне відновлення є не можливими без відповідного кадрового забезпечення, а отже й ринку праці, що спроможний адекватно відреагувати на нові потреби економіки. Наразі бізнес потребує комплексної та доступної інформації щодо стану та тенденцій розвитку ринку праці задля прийняття обґрунтованих управлінських рішень в сфері кадрового забезпечення та розробки відповідних заходів у відповідь на виклики, які відчуває ринок праці в умовах воєнного стану. Вищевикладене обумовлює актуальність вивчення стану ринку праці,

щодо виявлення тих тенденцій, які формуються з боку попиту та пропозиції робочої сили в умовах війни.

2. АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Зважаючи на активну ресурсну роль соціально-економічної категорії «ринок праці» у функціонуванні економіки її дослідженню на різних рівнях (світовий/глобальний, національний, регіональний, місцевий, внутрішній) присвячено величезну кількість наукових праць. Серед вітчизняних дослідників, які вивчають проблематику ринку праці, тренди його розвитку – Антонюк В.П., Гришнова О.А., Ільч Л.М., Калініна С.П., Лісогор Л.С., Маршавін Ю.М., Петрова І.Л., Л.К.Семів, М.В.Семикіна, Шаульська Л.В., Якімова Н.С. З початком повномасштабної агресії РФ в Україні в науковому просторі почали з'являтися дослідження його наслідків для ринку праці та напрацювання щодо шляхів вирішення проблеми кадрового забезпечення бізнесу в умовах розбалансованості ринку праці внаслідок війни. Ця проблематика порушена у наукових публікаціях В.В.Близнюк, Л.В. Ваганової, О.С. Мантур-Чубатої, К. Маркевич, О. Пищуліної, Н.О.Серьогіної, І.О.Штундер, Л.Д.Яценко та інших.

3. ВИДІЛЕННЯ НЕВИРШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Управління економікою в умовах воєнного стану потребує продовження зазначених досліджень, оскільки стан та тенденції ринку праці в Україні за час війни стрімко змінюються, що вимагає комплексного наукового аналізу цих трендів та визначення їх впливу на бізнес, економіку, соціальну сферу.

4. ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є узагальнення змін, що відбуваються на ринку праці України в умовах війни на основі аналізу тенденцій його розвитку, а також ідентифікація викликів, що впливають на кадрове забезпечення економіки.

5. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБҐРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Ринок праці України, що є основним джерелом кадрового забезпечення розвитку економіки на всіх її рівнях, останніми роками демонстрував турбулентні тенденції, що були обумовлені, зокрема, погіршенням показників робочої сили та впливом пандемії коронавірусу. Так, прогнозні оцінки Ukrainian Institute For the Future, зроблені ще у 2021 р. [1, с.8] вже містили негативні прогнози щодо чисельності працездатного населення в Україні:

у 2030 р. спостерігатиметься дефіцит робочої сили, а навантаження на працездатне населення зросте на 10%;

кількість працездатного населення знизиться на 4,5-5,5%;

втрата 5,5% працездатного населення призведе до звуження споживчого попиту та скорочення ВВП на 4,5% або на 172 млрд грн до 2030 року.

Наразі, коли економіка України вже більше року працює в умовах воєнного стану, коли вплив війни на населення, економіку та ринок праці ще не має можливості остаточно оцінити, зазначені прогнози втрачають актуальність, але стає очевидно, що зазначені параметри набудуть ще більш песимістичних значень.

За даними Державної служби зайнятості, напередодні російського вторгнення офіційний рівень безробіття в Україні становив майже 10%, для порівняння в країнах ЄС даний показник у середньому становить 7%. Найбільша кількість українців працювали у сфері торгівлі, сільському господарстві, промисловості, в системах освіти та охорони здоров'я [2].

За результатами досліджень науковців Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України було доведено, що ще навіть до воєнного стану в Україні ринок праці характеризувався деструктивними тенденціями та значними асиметріями розвитку [3]. До актуальних на момент проведення дослідження (період 2000-2018 рр.) асиметрій науковцями було віднесено такі асиметрії [3, с. 19]: якості пропозиції робочих місць; продуктивності та компенсації праці; професійної кваліфікації

та навичок; демографічної асиметрії пропозиції робочої сили до попиту; мотивації мобільності та моделей поведінки робочої сили; участі у формуванні та реалізації політики на ринку праці; здатності регіональних ринків праці до підтримки людського розвитку.

При цьому дослідниками було вирішено асиметрії 3 типів [3, с. 21]:

асиметрія А: обумовлена недосконалістю об'єктивних чинників взаємодії;

асиметрія В: формування інформаційних переваг суб'єктами взаємодії;

асиметрія С: викривлення та приховування інформації, посилення інформаційної невизначеності.

В умовах воєнного стану наявні асиметрії ринку праці поглиблюються й з'являються нові, а недосконалість окремих механізмів та політик щодо регулювання зайнятості та попередження безробіття відгукується погіршенням показників стану ринку праці та його неспроможністю вчасно, гнучко реагувати на виклики воєнного часу та пом'якшувати нові загрози.

Ідентифікацію ключових загроз соціальній безпеці на ринку праці України в умовах війни проведено в роботі В.Близнюк та Л.Яценко [4]. Серед основних загроз на ринку праці, загострення яких спричинено розгортанням воєнних дій на території України, дослідники вважають [4, с.1110]:

посилення напруження на ринку праці внаслідок бойових дій;

звуження поля прикладання праці, зменшення якісних робочих місць та поглиблення галузевих та освітньо-професійних диспропорцій на ринку праці внаслідок руйнування виробничих ланцюгів, погіршення умов для підприємництва, втрата значної частки потенціалу базових галузей промисловості та аграрного сектору;

поширення значних обсягів довготривалого безробіття;

низька дієвість мотиваційних та стимулюючих чинників;

недостатній рівень трудової мобільності та низький рівень її ефективності;

низький рівень адаптивності суб'єктів ринку праці до нових вимог;

зміна вікової структури робочої сили;

низький рівень інфорсменту в трудовій сфері.

Негативно на ситуацію на ринку праці країни в умовах воєнного стану впливають також погіршення співпраці з окремими торговельними партнерами, що зумовило частковий вихід України із відповідних зовнішніх ринків; погіршення інвестиційної привабливості країни, що зумовило негативні тенденції у сфері інвестиційних потоків; зменшення попиту на внутрішньому ринку в результаті погіршення виробничих процесів і платоспроможності суспільства [5, с.37].

За даними Національного банку України, рівень безробіття в країні, через повномасштабне військове вторгнення РФ, сягнув 35% [6]. У перші місяці війни українці втратили майже третину робочих місць. Проте в кінці 2022 року ситуація значно покращилась: експерти Міжнародної організації праці оцінили рівень безробіття в Україні в кінці 2022 року в 15,5% [2].

Водночас, згідно з опитуванням групи Рейтинг, унаслідок бойових дій у середньому по країні залишилися без роботи 53% працездатного населення, а на сході України цей показник сягає 74% [7].

Аналіз трендів розвитку ринку праці в Україні в умовах війни ускладнюється відсутністю важливої частини статистичної інформації починаючи з 2022 р. Зокрема, інформація про зайнятість та безробіття населення (за методологією Міжнародної організації праці) визначається органами державної статистики на підставі обстежень робочої сили. У зв'язку із військовими діями, у 2022 р. Державна служба статистики України не мала можливості проводити відповідні обстеження. Тому, показники щодо зайнятості та безробіття населення (за методологією МОП) за 2021 рік є останніми опублікованими даними [8, с. 2]. Отже, сконцентруємось на аналізі попиту та пропозиції на зареєстрованому ринку праці України, з використанням даних оприлюднених на офіційному сайті Державної служби зайнятості України.

Протягом 2022 року в Україні роботодавці проінформували центри зайнятості про наявність 396 тис. вакансій. Структура вакансій за видами економічної діяльності була наступною [9, с. 2]:

18% - на підприємствах переробної промисловості;

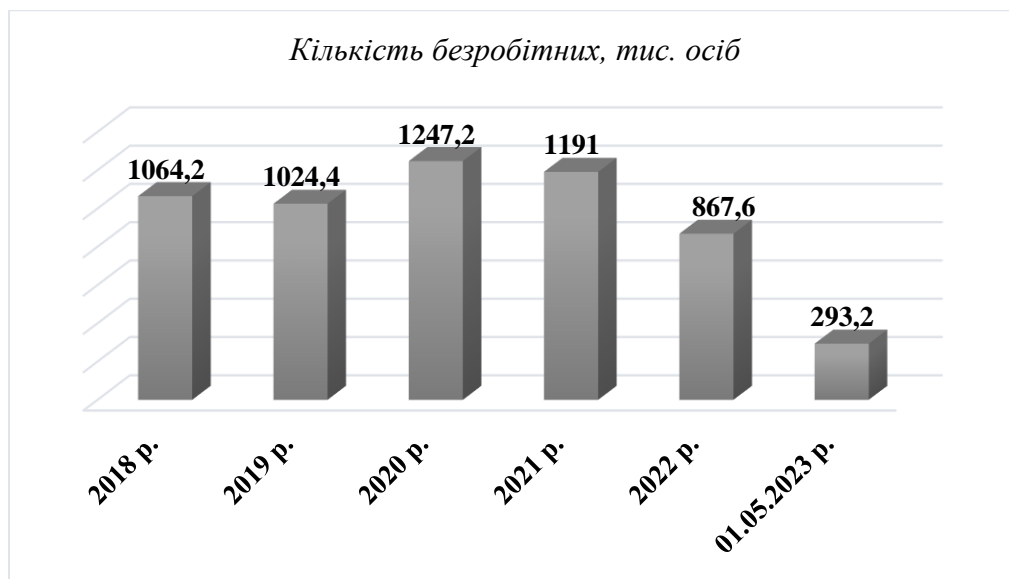
17% – у сфері сільського господарства;

- 14% – в оптовій та роздрібній торгівлі;
- 10% - у сфері освіти;
- 7% - у сфері охорони здоров'я;
- 7% - у сфері транспорту;
- 6% - в державному управлінні й обороні.

Станом на 1 січня 2023 року кількість вакансій, заявлених роботодавцями до Державної служби зайнятості становила 21 тис. одиниць, що на 48% менше, ніж на відповідну дату 2022 року (41 тис. одиниць) [9, с.2].

У 2022 році послугами Державної служби зайнятості скористалися майже 868 тис. зареєстрованих безробітних, що на 27% менше, ніж у відповідному періоді минулого року [9, с.3]. Аналіз динаміки кількості безробітних, які кількості перебувають на обліку в Державній службі зайнятості України у 2018-2023 рр. (рис.1) демонструє, що у 2022 р. внаслідок війни не відбулося зростання цього показника, який за аналізований період був максимальним у 2020 р.(як наслідок впливу пандемії COVID-2019 на ринок праці

та сферу зайнятості). Натомість, у 2022 р. зафіксовано найнижче значення даного показника за п'ятирічний аналізований період. Слід зазначити, що така ситуація скоріш не може сприйматись як індикатор дієвої державної політики зайнятості та показник ефективності функціонування ринку праці в умовах війни. А наявна ситуація обумовлена, зокрема, такими чинниками як відток частини населення, що мали статус безробітних за кордон (переважно жінки); мобілізацією частини населення (переважно чоловіки); небажанням, неготовністю або неможливістю частини громадян, які не мали роботи або втратили її під час війни звертатись за допомогою до центрів зайнятості. Крім того, слід додати, що через тимчасову окупацію частини українських територій рф у 2022 р., у 2022 р. порівняно з 2021 р. змінилась кількість територіальних одиниць статистика по яких щодо кількості зареєстрованих безробітних зафіксована на рис.1.

Рис.1. Динаміка кількості безробітних, які перебувають на обліку в Державній службі зайнятості України у 2018-2023 рр., тис. осіб

Джерело: складено за даними Державної служби зайнятості України [8,10]

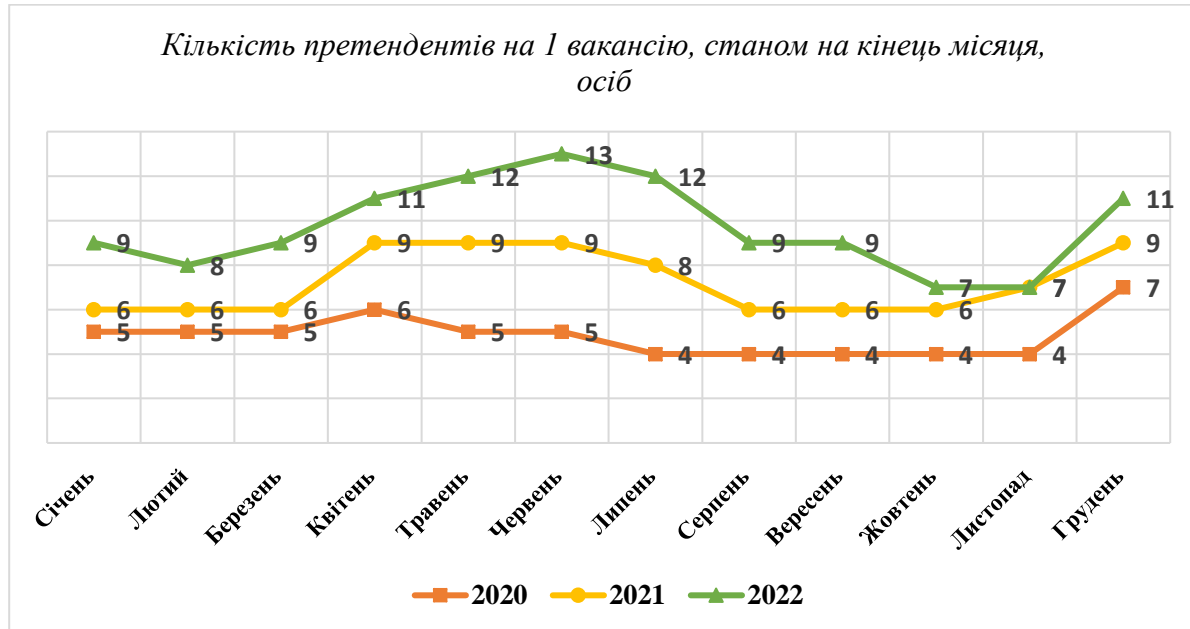
Особливою соціальною групою на ринку праці України ще з 2014 р. є внутрішньо переміщені особи. У 2022 р. в Україні суттєво зросла кількість громадян, які мають такий статус й відповідно, змінилась їх питома вага в структурі зареєстрованого безробіття. ВПО серед зареєстрованих безробітних наразі складають 8% (10, 2 тис осіб станом на 01.05.2023 р., 15, 7 тис. осіб станом на

01.01.2023 р.). До повномасштабної агресії рф в Україні та введення воєнного стану, їх частка в структурі зареєстрованих безробітних станом на 01.01.2022 р. становила 1% або 2,6 тис.осіб. [9, с.23]. Щодо сприйняття внутрішньо-переміщених осіб на регіональних ринках праці, то за останні майже півтора роки в Україні сформовано декілька полярних точок погляду,. Вони

перебувають в діапазоні починаючи від того, що збільшення присутності ВПО в регіоні (громаді) створює додаткові проблеми, навантаження на ринок праці, соціальну систему та потребує додаткових ресурсів задля вирішення проблем, до цілком продуктивного сприйняття ВПО як додаткового ресурсу поживлення місцевої економіки, що зачасту має потужний потенціал, унікальні для нового місця проживання навички, високий рівень мотивації тощо. Таким чином, аналізуючи сучасні тенденції розвитку ринку праці в Україні маємо звернути особливу увагу на ВПО як можливе потенційне джерело вирішення проблеми кадрового забезпечення бізнесу в умовах війни.

Ознакою національного ринку праці України в умовах війни є те, що суттєвим залишається дисбаланс між попитом та пропозицією робочої сили, який кількісно може бути проаналізований через навантаження кількості безробітних на одне вакантне робоче місце. Динаміку цього показника за трирічний період графічно представлено на рис. 2, з якого видно, що

починаючи з лютого 2022 р. в Україні через зниження рівня ділової активності відбувається стрімке зростання кількості претендентів на одну вакансію. Воно досягає свого піку у червні 2022 р. (13 осіб), а до кінця року трохи зменшується до 11 осіб, які претендували на 1 вакантне робоче місце. Станом на 1 січня 2023 року, в середньому по Україні, на одне вільне робоче місце претендувало 9 безробітних (на 1 січня 2022 року - 7 осіб) [9, с.3], а вже через чотири місяці - станом на 1 травня 2023 року, в середньому по Україні, на одне вільне робоче місце претендувало лише 3 безробітних [10]. Як видно з рис. 2, це навіть менше, ніж відповідний показник у 2020 р.. Таким чином, можна констатувати певну позитивну тенденцію за умови визнання її як проміжного результату поживлення економіки та часткового відновлення активності бізнесу в Україні у 2023 р., що як вже зазначалось, відбувається на фоні зниження рівня зареєстрованого безробіття, який лише частково відображає реальну картину із забезпечення населення роботою в умовах воєнного стану.

Рис.2. Динаміка кількості претендентів на 1 вакансію, станом на кінець місяця на ринку праці України у 2020-2022 рр., осіб [8]

За аналізований період, невідповідність попиту на робочу силу та її пропозиції у професійно-кваліфікаційному розрізі спостерігалася за всіма групами професій, найбільше серед кваліфікованих робітників сільського господарства (на 1 вакансію

станом на 01.05.2023 р. претендували 8 осіб), технічних службовців (7 осіб), службовців та керівників (6 осіб), працівників сфери торгівлі та послуг (6 осіб), представників найпростіших професій (5 осіб) [10, с.19]. І фактично досягнуто баланс – 1 претендент на

1 робоче місце – лише по групі «кваліфіковані робітники з інструментом».

Не зважаючи на наявні диспропорції між кількістю бажаючих працювати та кількістю вакантних робочих місць, в Україні наразі на ринку праці домінують роботодавці. Це у своєму дослідженні наголошує І.О.Штундер [11]. За прогнозами фахівців невідповідність попиту та пропозиції на ринку праці залишатиметься ще тривалий час, а тому ринок, де домінує роботодавець збережеться і після війни – більшість персоналу готові до скорочення заробітної плати на 35–45%, зростає кількість відгуків на вакансії (на 33%) та кількість реєстрацій на відповідних сайтах з пошуку роботи (на 55%) [11].

Заробітна плата найманих працівників як елемент ринку праці також відреагувала на проблеми функціонування в бізнесу в умовах війни.

Одним з найпоширеніших методів адаптації бізнесу до умов війни стали замороження або скорочення зарплат, а також безоплатні відпустки – всі ці фактори говорять про приховане безробіття у державі. Скорочення доходів через втрату роботи, а також значна інфляція: в Україні різко подорожчали їжа, паливо та послуги (деякі майже на 50%), спричинили зріст показника рівня бідності. У 2022 році за межею бідності опинилось 24,2% українців (майже 7,1 мільйона людей) [2].

Опитування, проведене компанією Deloitte [12] у квітні-травні 2022 р. серед топ-менеджерів компаній, лідерів HR-функції та інших представників різних індустрій підтверджує, що на ринку праці України щодо рівня оплати праці найманих працівників в умовах перших місяців воєнного стану мали місце такі тенденції:

1. переважна більшість компаній здійснювали виплату заробітної плати в повному обсязі всім працівникам протягом лютого-квітня, проте частка таких компаній зменшувалася від місяця до місяця (за рахунок більш активного запровадження часткових виплат для деяких категорій персоналу);

2. 41% компаній з тих, що мали плановий перегляд рівня винагороди у період не пізніше, ніж кінець квітня (62%), запровадили зміни до початку війни. Серед

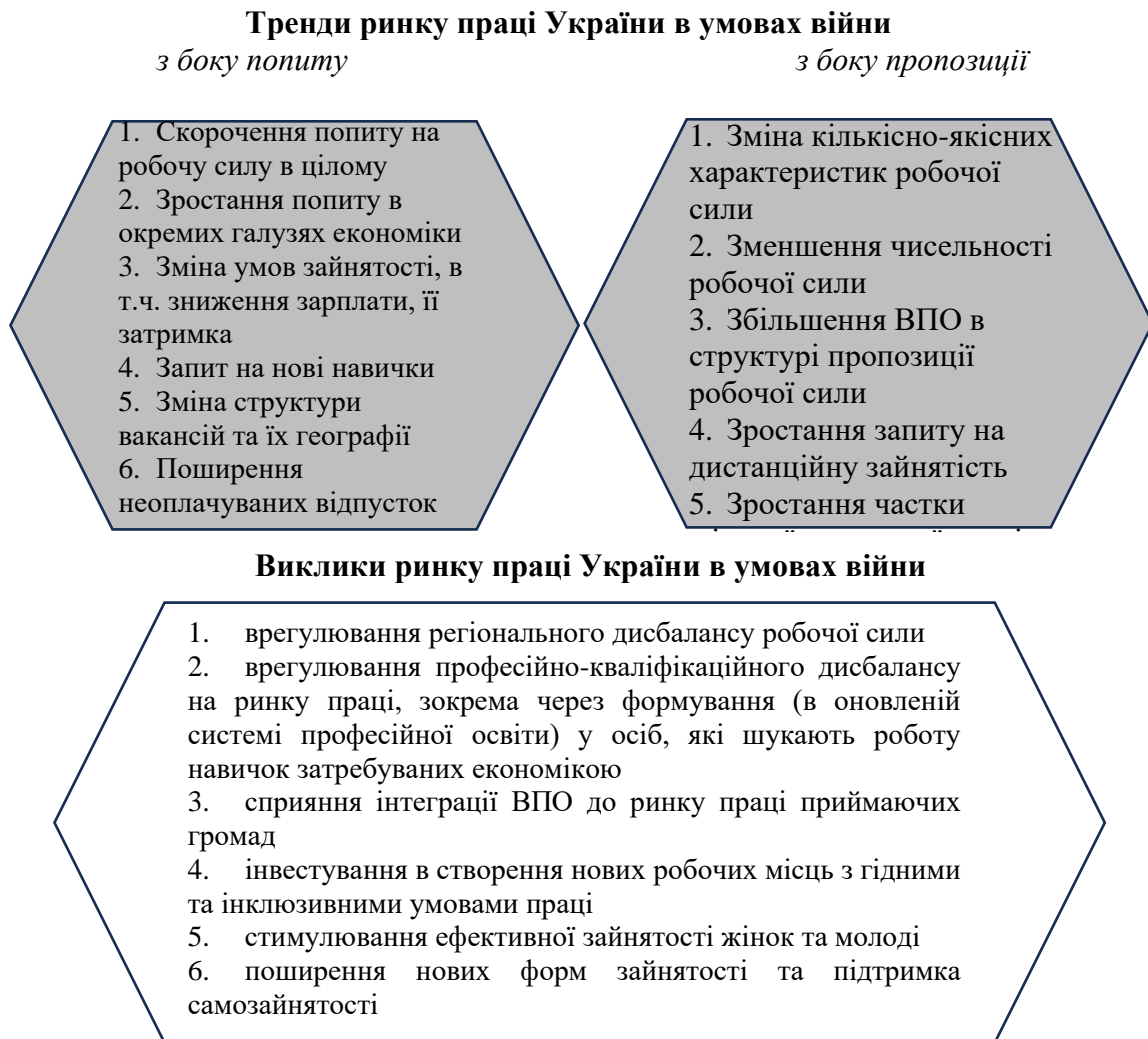
тих, хто мав плановий перегляд у період після початку травня, 50% змінили свої плани через війну.

За даними Національного банку України, станом на 07.06.2022 р. падіння зарплат у приватному секторі в середньому становило від 25% до 50% порівняно з довоєнним часом [6]. Найбільше падіння рівня оплати праці порівняно з довоєнним зафіксовано у таких видах економічної діяльності [7, с. 6]: видобуток сировини (58%), інсталяція та сервіс (50%), консультування (46%). Далі з відновленням економіки, поживленням попиту на робочу силу номінальні зарплати швидко зростатимуть і перевищать довоєнний рівень вже у 2023 році. Але через інфляцію реальні зарплати навіть наприкінці 2024 року будуть усе ще нижчими за довоєнний рівень [6].

Узагальнення проаналізованих вище тенденцій функціонування ринку праці України в умовах воєнного часу дозволяє їх згрупувати за сегментами попиту та пропозиції, й виокремити на цій основі ключові виклики, що стоять перед ринком праці та потребують негайної реакції з боку державної політики зайнятості, соціальної політики та механізмів регулювання ринку праці (рис. 3).

Серед ключових викликів, що постануть на етапі повоєнного відновлення економіки України експерти виокремлюють такі: мільйонам працівників (щонайменше 10% робочої сили) доведеться змінити роботу; пошук відповідних вакансій у багатьох випадках передбачатиме неодноразові зміни місця проживання через спричинені війною руйнування житлового фонду та невідповідність між галузевим розподілом переміщених працівників і релокованих фірм у регіонах; потрібно буде реінтегрувати до ринку праці колишніх біженців, внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, які часто матимуть фізичні та психологічні травми від війни; частину населення працездатного віку, значно більшу, ніж до повномасштабного вторгнення, доведеться мобілізувати, щоб закрити дефіцит деяких професій під час повоєнного відновлення; потрібно буде інтегрувати та залучати до відбудови країни іммігрантів з інших країн [13, с. 313].

Рис. 3. Основні зміни трендів розвитку ринку праці в Україні та виклики воєнного часу

Є чотири основні набори політик, які слід реалізувати в найближчі роки для відбудови кращого ринку праці [13, с.332]:

1. Інвестиції в людський капітал для майбутнього через надання компенсаційної освіти учням, які втратили роки навчання, та перепідготовку людей, які втратили роботу, але яким іще далеко до пенсії;

2. Краще використання наявного людського капіталу, підвищення участі жінок у робочій силі та вирішення проблеми безробіття серед внутрішньо переміщених працівників молодого віку;

3. Стабільний захист найбільш уразливих груп (тих, хто втратив роботу, ветеранів, вразливих і літніх працівників);

4. Сприяння поверненню ідей, якщо не людей: залучати до реконструкції людський капітал, який емігрував за кордон і не планує повертатися.

Також дослідники виокремлюють такі пріоритетні напрями відновлення параметрів ринку праці на якісно новому рівні [11]:

- відновлення людського потенціалу та капіталу,

- створення стимулів для швидкого працевлаштування працівників,

- формування дієвих програм перекваліфікації та підвищення кваліфікації згідно вимог поточної ситуації,

- залучення донорських засобів до створення нових робочих місць,

- прогнозування професій, які в короткостроковій та середньостроковій перспективі будуть користуватися попитом на ринку праці,

- створення програм зайнятості для внутрішньо переміщених осіб,

- розвиток дистанційних форм зайнятості.

Вважаємо, що серед пріоритетних завдань, що сприятимуть відновленню ринку праці та нівелюванню негативних тенденцій слід виокремлювати запровадження сучасних програм розвитку актуальних навичок та їх адаптацію для різних соціальних груп учасників ринку праці (зокрема, ВПО, демобілізовані військовослужбовці, особи, які частково втратили працездатність через війну тощо). Крім того, слід зауважити, що оскільки ринок праці в Україні перебуває на етапі значних трансформацій, багато нових місць є новоствореними (наприклад, при релокації бізнесу або його відновленні після руйнування), то при проєктуванні робочих місць важливо робити акцент на забезпеченні гідних умов зайнятості працівників, що дозволить в результаті отримати низку важливих ефектів задля подальшого поживлення економіки країни та її повоєнного відновлення.

6. ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

Повноцінне кадрове забезпечення економіки України в умовах війни ускладняється негативними тенденціями, що мають місце в різних сегментах національного ринку праці, а повоєнне відновлення економіки безсумнівно залежатиме від спроможності ринку праці гнучко та адаптивно реагувати на наявні виклики. Погіршення параметрів робочої сили та скорочення її чисельності висуває жорсткі умови до підвищення ефективності використання тих людських ресурсів, які є в наявності та доступні бізнесу. Проведене в результаті дослідження узагальнення змін, що відбуваються на ринку праці України в умовах війни в розрізі попиту та пропозиції робочої сили дозволило ідентифікувати виклики, що впливають на кадрове забезпечення економіки та потребують напрацювань відповідних управлінських інструментів на всіх рівнях регулювання ринку праці з метою подальшого обґрунтування дієвих напрямів їх застосування.

Література

1. Важливість розвитку людського капіталу у сучасному світі. Якою має бути стратегія України. Ukrainian Institute For the Future, 2021. 13 с. URL: <https://uifuture.org/publications/vazhlyvist-rozvytku-lyudskogo-kapitalu-u-suchasnomu-sviti-yakoyu-maye-buty-strategiya-ukrayiny/>
2. Пошук роботи: як змінився ринок праці в Україні під час війни та що буде після/ URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/1872/posuk-roboti-yak-zminivsya-rinok-praci-v-ukraini-pid-cas-viini-ta-shho-bude-pislya>
3. Людський розвиток в Україні. Пріоритети національної політики мінімізації асиметрії українського ринку праці / кер. авт. кол. О.І. Цимбал; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. Київ: Академ-періодика, 2021. 210 с.
4. Близнюк В. В., Яценко Л. Д. Ринок праці України в умовах війни. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/237/6356/13392-1>
5. Сergygina H.O. (2022). Вплив військових дій на продуктивну зайнятість в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. Серія: Публічне управління та адміністрування. Том 33 (72), № 6. С. 36-40. URL: https://pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/6_2022/6.pdf
6. Мантур-Чубата О.С., Ваганова Л.В. (2022). Ринок праці України в умовах воєнного стану. *Економіка і регіон*. № 2 (85), С.81-87.
7. Пищуліна О., Маркевич К. Ринок праці в умовах війни: основні тенденції та напрями стабілізації. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2022/07/18/2022-ANALIT-ZAPIS-PISHULINA-2.pdf>
8. Ситуація на ринку праці та діяльність Державної служби зайнятості у 2022 році URL: <https://www.dcz.gov.ua/analitics/67>
9. Попит та пропозиція на зареєстрованому ринку праці у 2022 році. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analitics/67>
10. Ситуація на ринку праці та діяльність Державної служби зайнятості у січні-квітні 2023 року. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analitics/67>.
11. Штундер І.О. Ринок праці України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. Випуск № 40, 2022. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1453>

12. Опитування щодо впливу війни на підходи до управління людським капіталом: Deloitte. URL: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ua/Documents/Press-release/AmCham-Deloitte-Survey-on-impact-of-war-on-HC_UKR.pdf.

13. Відбудова України: принципи та політика/ за ред. Ю. Городніченка, І. Сологуб, Беатріс Ведер ді Мауро. CEPР, 2022. 508 с.

References

1. Vazhlyvist rozvytku liudskoho kapitalu u suchasnomu sviti. Yakoiu maie buty stratehiia Ukrainy [The importance of human capital development in the modern world. What should be Ukraine's strategy]. Ukrainian Institute For the Future, 2021. 13 s. URL: <https://uifuture.org/publications/vazhlyvist-rozvytku-lyudskogo-kapitalu-u-suchasnomu-sviti-yakoyu-maye-buty-strategiya-ukrayiny/>
2. Poshuk roboty: yak zminyvsia rynek pratsi v Ukraini pid chas viyny ta shcho bude pislia [Job search: how the labor market in Ukraine changed during the war and what will happen after]. URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/1872/posuk-roboti-yak-zminivsvia-rinok-praci-v-ukraini-pid-cas-viini-ta-shho-bude-pislya>
3. Liudskyi rozvytok v Ukraini. Priorytety natsionalnoi polityky minimizatsii asymetrii ukrainskoho rynku pratsi [Human development in Ukraine. Priorities of the national policy of minimizing the asymmetry of the Ukrainian labor market]/ ker. avt. kol. O.I. Tsymbal; In-t demohrafii ta sotsialnykh doslidzhen im. M.V. Ptukhy NAN Ukrainy. Kyiv: Akadem-periodyka, 2021. 210 s.
4. Blyzniuk V. V., Yatsenko L. D. Rynek pratsi Ukrainy v umovakh viiny [The labor market of Ukraine in the conditions of war] URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/237/6356/13392-1>
5. Serohina N.O. (2022). Vplyv viiskovykh dii na produktyvnu zainiatist v Ukraini [The impact of military operations on productive employment in Ukraine]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Seriia: Publichne upravlinnia ta administruvannia*. Tom 33 (72), № 6. S. 36-40. https://pubadm.vernadskeyournals.in.ua/journals/2022/6_2022/6.pdf
6. Mantur-Chubata O.S., Vahanova L.V. (2022). Rynek pratsi Ukrainy v umovakh voiennoho stanu. [The labor market of Ukraine in the conditions of martial law]. *Ekonomika i rehion*. № 2 (85), S.81-87.
7. Pyshchulina O., Markevych K. (2022) Rynek pratsi v umovakh viiny: osnovni tendentsii ta napriamy stabilizatsii. [The labor market in the conditions of war: main trends and directions of stabilization]. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2022/07/18/2022-ANALIT-ZAPIS-PISHULINA-2.pdf>
8. Sytuatsiia na rynku pratsi ta diialnist Derzhavnoi sluzhby zainiatosti u 2022 rotsi [The situation on the labor market and the activities of the State Employment Service in 2022]. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analitics/67>
9. Popyt ta propozytsiia na zareiestrovanomu rynku pratsi u 2022 rotsi [Demand and supply on the registered labor market in 2022.]. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analitics/67>
10. Sytuatsiia na rynku pratsi ta diialnist Derzhavnoi sluzhby zainiatosti u sichni-kvitni 2023 roku [The situation on the labor market and the activities of the State Employment Service in January-April 2023]. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analitics/67>.
11. Shtunder I.O. (2022) Rynek pratsi Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [The labor market of Ukraine in the conditions of martial law]. *Ekonomika ta suspilstvo*. Vypusk № 40. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1453>
12. Opytuvannia shchodo vplyvu viiny na pidkhody do upravlinnia liudskym kapitalom: Deloitte [Survey on the impact of war on human capital management approaches: Deloitte] URL: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ua/Documents/Press-release/AmCham-Deloitte-Survey-on-impact-of-war-on-HC_UKR.pdf
13. Vidbudova Ukrainy: pryntsyipy ta polityka [Reconstruction of Ukraine: principles and policy] (2022)/ za red. Yu. Horodnichenka, I. Solohub, Beatris Veder di Mauro. SERR.

Abstract

TOMCHUK Olesya

Analysis of labor market development trends in Ukraine: key changes and challenges of wartime

The article is devoted to the generalization of the changes taking place in the labor market of Ukraine in the conditions of the war based on the analysis of its development trends, as well as the identification of challenges affecting the human resources of the economy. The relevance of the research topic is due to the fact that currently in Ukraine, business needs comprehensive and accessible information about the state and trends of the labor market in order to make sound management decisions in the field of personnel support and develop appropriate measures in response to the challenges experienced by the labor market in the conditions of martial

law. The research was conducted using the information base of the State Employment Service, as well as on the basis of processing the results of surveys conducted by sociological groups and consulting companies. The dynamics of the unemployment rate in Ukraine and the load on 1 vacancy were analyzed, special attention was paid to the category of internally displaced persons (IDPs) in the labor market. It was determined that IDPs are a potential source of solving the problem of business staffing in wartime conditions. The trends of the labor market of Ukraine in the conditions of war, which take place from the side of labor supply and demand, are summarized. The challenges of wartime, which the labor market of Ukraine feels most acutely, are defined as follows: settlement of the regional imbalance of the labor force; settlement of the professional and qualification imbalance in the labor market, in particular through the formation (in the updated system of professional education) of jobseekers with the skills required by the economy; promoting the integration of IDPs into the labor market of host communities; investing in the creation of new jobs with decent and inclusive working conditions; stimulation of effective employment of women and youth; spread of new forms of employment and support of self-employment.

Key words: labor market, unemployment, workforce, staffing of the economy, changes, challenges

---

Стаття надійшла до редакції 27.04.2023 р.

Бібліографічний опис статті:

Томчук О. В. Аналіз трендів розвитку ринку праці в Україні: ключові зміни та виклики воєнного часу. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 2. С. 110-119.

Tomchuk O. (2023) Analysis of labor market development trends in Ukraine: key changes and challenges of wartime. *Innovation and Sustainability*, no. 2, pp. 110-119.